

# ЗАЩИТА НА СОБСТВЕНАТА ДУША

ЕВГЕНИ ЕВТУШЕНКО

**З**ащитата на собствената душа не е егоизъм. Собствената душа на всеки от нас не е само наша собственост. Като защитаваме собствената си душа, ние защитаваме това целокупно духовно начало на световния дух, което е разпръснато по милиони хора — мъртви или живи. Някои мъртви се оказват много по-живи от живите, именно благодарение на това, че са успели да защитят собствената си душа от потискането на тираничната власт, на тираничната гълта и на тираничния дребнав живот.

Поезията на Айги е защита на собствената душа от многото тирании, в това число и от тиранията на масовата култура. Генади Айги не принадлежи към защитниците наведнъж на цялото човечество, които декларират това като своя жизнена задача. Той нито веднъж не се е заклел да прегърне веднага всички, да спаси всички заедно, да разруши всички стени, разделящи хората, да защити цялата планета от ядрения кошмар. Но затова съумя да защити своята душа от нахлуванията на нечистотиите от идеологическите помийни ями, от отровните нефтени отпадъци на така наречената "злоба на деня".

Изгубил кислорода на съвременността, той не само не се задуши, а и се опази от микробите на съвременността. Безмикробността при него понякога преминава и в дестилираност, но това е бил негов собствен избор. Противостоянието на "злостата на деня", която по израза на Пастернак "размахва палка", се превърна при Айги в състояние на постоянна защита на собствената душа от тази "злоба". Не като читател, разбира се, а като поет Айги като че ли е решил да забрави, че са възможни велики стихове, посветени на злостата на деня, като например стиховете на Лермонтов, посветени на смъртта на Пушкин. Безсмислено е да обвиняваме за това Айги, защото всеки си има свой път. Отказал да се ориентира към масовия читател, Айги постепенно си създаде тесен, но устойчив кръг от свои почитатели — и в нашата страна, и в чужбина.

Дръзката, леко високомерна насоченост към некомунитарност се оказа потайно търсене на взаимно разбираемо и редки, но все пак съществуващи особи. Собствената душа е била защитена не само от чуждите особи, но е била закодирана за връзка само с няколко избраници. Едва ли това е било пресметливо разчитане на елитарност: по-скоро разчитането е инстинктивно.

Ние нямаме право да разсъждаваме — както това става — правилен или неправилен път избира този или онзи поет. Пътят на Маяковски е непредставим за Пастернак. Аз дълбоко уважавам Айги за мъжеството при самостоятелния му избор, въпреки че съм избрал за себе си съвсем друг път. Много по-близки са ми например ранните стихове на Айги, с нещо близки по дух на ранния Маяковски: "Аз съм като звънка монета, забутала се в пращи-

ния джоб на епохата сред сплъстените асигнации и няма кого да се сблъскам, за да звънтя", или "да живее подложката на чистача — дървен пиедестал за паметник на здравия и силния крак!" или образът на железопътните фенери ношем, в които "седят мънички пимени и пишат историята на човечеството" (цитирам така, както съм запомнил отпреди тридесет години).

Съдбата на Генади Айги е трагична и едновременно щастливо парадоксална. Чувашко момче от село Шаймуразино, син на селски учител, дошло в Москва с родната си пръст под ноктите, той влезе в контекста на световната литература на XX век. През 1972 година стана лауреат на Френската академия за превода му на чувашки език на антологията "Френски поети". Седем сборника със стихове са излезли на родния му език, четиринадесет книги на чужди езици, а ето и неговия огромен том, излязъл на руски в Париж в издателство "Синтаксис" през 1982 година.

Обаче Айги не трябва да бъде смятан за "отхвърлен" поет, защото той практически към нищо не се е стремил. Той не принадлежи към завоевателите на пространства. Той живее под тезиса на Пастернак: "да привлечеш към себе си обичта на пространството" със самото свое съществуване. Пространството само дойде при него.

Може би при нито един съвременен поет не се е изразил така странно изходът от почвеността към европеизма. В този смисъл Айги не смята себе си за единствен, а за продължител на Михаил Сеспел, "най-европейския" от чувашките поети. Айги не е единствен и поради това, че смята за продължител на своето дело днешния прекрасен поет новатор и сънародник Педер Ейзин.

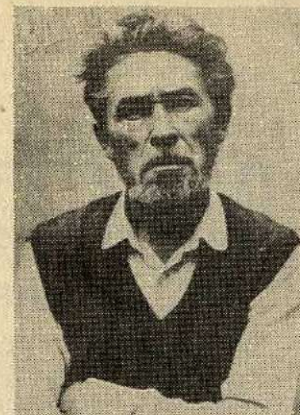
Кой знае защо е прието към националната традиция да се отнася само почвено-фолклорната линия. Нима въздухът на Изкуството не е наша духовна почва? И в руската, и в чувашката поезия естествено усвояване на европейската култура също отдавна вече е станало национална традиция.

Антоан Витез нарече Генади Айги "Маларме от Волга". Питър Фране, професор от Единбургския университет, забеляза, че стиховете на Айги "по-скоро приличат на шепот на листа, отколкото на декларация на публичен поет". Полският литературовед Анджей Дравич говори, че Айги "използва магята на думите, със своите заклинания ги превръща в сложни йероглифи, разположени в асоциативно-смислово пространство". За себе си говори така: "Пиша" за мен е равносилно на "аз съм" или — "все още съм".

В нашия несвободен свят Айги е осъществил своя свободен избор, изгубил в ширина ехото на своята поезия, но спечелил в тънкоостта на вибрациите на това ехо. Юнна Мориц каза за Айги така: "Той навсякъде има лице." Аз бих добавил: "И навсякъде е негово."

Айги защити правото си да бъде какъвто е. А другите — нека бъдат други.

ГЕНАДИ  
АЙГИ



## И: МЯСТО ЗА РЯБИНА

*Гората — е цялата в кръв — храм сякаш е празен.*

*(Сякаш без птици е: без души. Безсловесна, беззвучна.)*

*И на входа е: тя — но подобие:*

*Параскева — Неделя — рябина.*

1977

## СЪН: ПЪТ В ПОЛЕТО

*защо ти е — несъществуващ почти да търсиш друг —*

*прах не оставил?... —*

*какво ли от пътя ще вземеш? сянката му съдържа там някаква...*

*храна неземна:*

*но не там е тя... не ще откриеш следите на този —*

*който отдавна е бил посетител...*

1967

## УТРО — ПОКРАЙНИНА

*следи (сякаш току-що същността на Огромното е била и напуснала) —*

*синигери (върху балкона) в снега:*

*какво още търся? —*

*това (слабото?) Теб ли? —*

*раничко ("има аз само когато отсъствувам")? —*

*останало пусто оставаши си свежо*

1982

## СНЯГ ПО ПЛАДНЕ

*На дъщеря ми — в деня на тригодишнината ѝ*

*"виждам обичам" — и свети той свети а "помня обичам когато отвън е невидим" тогава — вълнуващо-смътен! — от все по-общото светобогатство! — човешката радост там неиде трептеше цялата — бе обновена от тихо участие: на твоите движения — всъщност вълнения е допълнение от живота доверчиво-ясен.*

1986

Превел от руски НИКОЛАЙ КЪНЧЕВ